

OMGAAN VORMEN OUDERLIJK GEZAG

STICHTING OPENBAAR ONDERWIJS ZWOLLE EN REGIO, JANUARI 2023

INLEIDING

Binnen OOZ en de scholen hebben we te maken met verschillende vormen van ouderlijk gezag. Zo kunnen beide ouders het gezag hebben of slechts één ouder. In het geval ouders gescheiden of uit elkaar zijn, kan er sprake zijn van een nieuwe partner die (ook) is belast met de opvoeding en verzorging van het kind. Ook kan het zo zijn dat er een voogd is, een gezinsvoogd is aangesteld of dat een kind pleegouders heeft. Voor OOZ en de scholen is het van belang te weten wie er belast is/zijn met het ouderlijk gezag, wie in welke situatie het recht heeft om het kind in- of uit te schrijven op school en wie er recht heeft op informatie over het kind vanuit de school. Deze notitie gaat hierop in. De notitie is vastgesteld door het cvb d.d. 23-01-2023

1. Ouderlijk gezag

- Ouders krijgen automatisch samen het gezag als hun kind tijdens hun huwelijk of geregistreerd partnerschap wordt geboren.
- Als ouders niet getrouwd zijn, krijgt alleen de moeder door de geboorte van het kind automatisch het gezag. Haar partner kan het gezag verkrijgen door het kind wettelijk te erkennen, waardoor juridisch ouderschap ontstaat. Het gezag kan vervolgens worden verkregen als beide ouders hun gezamenlijk gezag inschrijven bij het Centraal Gezagsregister.
- Als beide ouders het ouderlijk gezag hebben, hebben zij beiden dezelfde rechten ten aanzien van het kind. Om iedere schijn van partijdigheid te voorkomen, is ons beleid dat wij beide ouders in dat geval gelijkkelijk voorzien van informatie.

2. Ouders gescheiden

- Wanneer het kind tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap is geboren, behouden beide ouders na de scheiding of na beëindiging van het geregistreerd partnerschap het ouderlijk gezag.
- Na de scheiding kunnen de ouders de rechtbank verzoeken het gezag aan één ouder toe te kennen. De rechter bepaalt dan wie van de ouders het ouderlijk gezag krijgt.

3. Een ouder heeft ouderlijk gezag

- Als één ouder het ouderlijk gezag heeft, kan de school volstaan met informatievoorziening aan die ene ouder. In het Burgerlijk Wetboek (artikel 1:377b BW) is namelijk bepaald dat de ouder met het gezag, de ouder zonder het gezag moet informeren over belangrijke zaken die het kind aangaan. Daartoe behoort de voortgang van het kind op school.
- Wij mogen er in beginsel op vertrouwen dat de ouders elkaar informeren over de voortgang van hun kind op school.
- Als dit niet gebeurt, kan de ouder zonder gezag de school zelf om informatie vragen. Wij dienen deze informatie te verstrekken. Deze verplichting vloeit voort uit artikel 1:377c BW, dat bepaalt dat derden die beroepshalve informatie hebben over belangrijke feiten en omstandigheden die de persoon van het kind of diens verzorging en opvoeding betreffen, de ouder zonder gezag hierover moeten informeren als die ouder daarom vraagt.
- Wij mogen geen informatie verstrekken als die informatie ook niet zou worden gegeven aan de ouder die het gezag heeft. Het verschaffen van informatie mag ook niet t als het belang van het kind zich daartegen verzet.

- Als de ouder met het gezag zich verzet tegen het verstrekken van informatie aan de andere ouder of dit niet in het belang van het kind acht, is dit onvoldoende. De ouder zal dit moeten onderbouwen, bij voorkeur met een gerechtelijke uitspraak waarin een beperking van de informatieplicht is opgenomen.

4. Centraal Gezagsregister

- Als een (gescheiden) ouder aangeeft als enige het ouderlijk gezag te hebben, dan moeten wij dit bij twijfel nagaan in het Centraal Gezagsregister. Daarin worden beslissingen over het gezag geregistreerd.
- Wij vragen de ouder die stelt als enige ouder het gezag te hebben om een uittreksel uit het gezagsregister te overleggen. Eventueel kunnen we zelf ook een uittreksel opvragen, omdat het gezagsregister openbaar is.
- Een uittreksel uit het gezagsregister kan kosteloos worden aangevraagd bij alle rechtbanken in Nederland¹.
- De volgende informatie staat niet in het gezagsregister:
 - informatie over het gezag van een moeder, dat na de geboorte automatisch ontstaat;
 - het gezamenlijk gezag over een kind geboren tijdens een huwelijk of geregistreerd partnerschap;
 - het gezag dat een gezaghebbende ouder alleen voortzet na het overlijden van een andere gezaghebbende ouder;
 - het gezag dat ouders na hun scheiding gezamenlijk voortzetten.
- Bij twijfel kunnen wij vragen om een uittreksel van de Basisregistratie Personen te verstrekken waarop staat vermeld wie het gezag heeft.

5. Nieuwe partner

- Als een van de ouders een nieuwe partner heeft, mogen wij niet zonder meer de informatie over de voortgang van het kind aan de nieuwe partner verstrekken. Daarvoor is in beginsel toestemming nodig van de andere met gezag belaste ouder. De nieuwe partner is op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) immers een derde aan wie de school zonder instemming van beide ouders met gezag geen informatie over de leerling mag verstrekken.
- Als beide ouders gezag hebben, mag een van de ouders dus in beginsel ook niet zonder toestemming van de andere ouder een nieuwe partner meenemen naar een oudergesprek, tenzij de nieuwe partner gezien moet worden als verzorger van het kind (zie bullet 4 van dit artikel).
- Mochten beide ouders instemmen met de aanwezigheid van de nieuwe partner bij een oudergesprek, dan kan school ook zelf besluiten deze nieuwe partner niet toe te laten tot het oudergesprek. De school heeft immers slechts de verplichting om ouders van leerlingen te informeren over de voortgang van de leerling en hoeft hierover niet in gesprek te gaan met derden, tenzij de nieuwe partner gezien moet worden als verzorger van het kind (zie bullet 4 van dit artikel).
- De situatie ligt anders wanneer de nieuwe ouder gezien moet worden als de verzorger van het kind. Onder de definitie van ouder worden op grond van artikel 11 van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO), artikel 2.97 van de Wet op het Voortgezet (WVO) 2020 en artikel 20 van de Wet op de Expertisecentra (WEC) ook personen begrepen die als verzorger worden aangemerkt. Een persoon wordt aangemerkt als verzorger als hij zorgt en verantwoordelijk is voor de dagelijkse verzorging en opvoeding van het kind, het geestelijk en lichamelijk welzijn van het kind (zorg) en de bevordering van de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind (ontwikkeling). Nieuwe partners van ouders die tevens verzorger zijn, hebben ook recht op informatie over de voortgang van het kind en mogen dus deelnemen aan ouderavonden. De school hoeft hier geen instemming van de andere ouder voor te vragen.

¹ Zie voor meer informatie www.rechtspraak.nl

- De informatieplicht van de school ten aanzien van de vorderingen van de leerlingen² geldt totdat de leerling de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Hierna mogen wij ouders/verzorgers alleen informeren als de betreffende leerling hiervoor expliciet en ondubbelzinnig toestemming heeft gegeven.

6. Gezinsvoogd

- De gezinsvoogd biedt hulp en steun in het gezin bij een ondertoezichtstelling. De ondertoezichtstelling wordt door een kinderrechter uitgesproken en geldt voor maximaal één jaar en kan daarna worden verlengd. Een gezinsvoogd heeft geen gezag, want dat blijft bij een ondertoezichtstelling bij de ouders. De ouders blijven verantwoordelijk voor het kind, maar de gezinsvoogd helpt de ouders bij het nemen van beslissingen over hun kind en ouders zijn verplicht beslissingen die ze nemen eerst voor te leggen aan de gezinsvoogd. Ouders blijven dus het eerste aanspreekpunt voor de school, ook voor toestemming.
- Als er geen overeenstemming met de ouders mogelijk is, kan school de gezinsvoogd hierover informeren. Deze kan in het belang van het kind de ouders schriftelijke aanwijzingen geven.
- De gezinsvoogd heeft een eigenstandig wettelijk recht op informatie voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Wij mogen zonder toestemming van ouders vragen van de gezinsvoogd in het kader van een ondertoezichtstelling beantwoorden en ook op eigen initiatief informatie verstrekken die van belang is voor de ondertoezichtstelling. Daarbij is van belang dat niet meer informatie wordt verstrekt dan noodzakelijk en dat het een informatierecht is, geen inzage- en afschrijftrecht. De leerling (wanneer die 16 jaar of ouder is) en/of ouders moeten worden geïnformeerd over de informatieverstrekking.
- Een ondertoezichtstelling wordt uitgesproken door de kinderrechter. Voor ons als school is het relevant om te weten of een kind een ondertoezichtstelling heeft, omdat de gezinsvoogd sommige informatie, namelijk die noodzakelijk kan worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, mag krijgen zonder toestemming van de ouders of het kind vanaf 16 jaar.

7. Voogd

- Voogdij is gezag dat wordt uitgeoefend door een ander dan de ouders. De voogd is de persoon die voogdij heeft. De voogd heeft de bevoegdheden van een ouder met gezag. De ouder is in de gevallen van voogdij door de rechter uit het ouderlijk gezag gezet of overleden.
- De voogd is het eerste aanspreekpunt voor de school. Als de ouders nog leven, is geen toestemming van hen nodig, maar zij hebben wel recht op informatie op hoofdlijnen (zie artikel 4 informatievoorziening als één ouder gezag heeft).
- Een voogd hoeft niet altijd een persoon te zijn. De rechter kan ook een gecertificeerde instelling tot voogd benoemen.

8. Pleegouder

- Een pleegouder heeft geen gezag over het kind. Het gezag ligt dan bij de ouders, vaak met een gezinsvoogd als begeleider. Dit betekent dat de ouders degenen zijn die toestemming moeten geven.
- Een pleegouder kan soms ook voogd zijn. In dat geval is er een rechterlijke beslissing waarin dat staat en is de pleegouder (als voogd) degene die toestemming geeft.
- Een uithuisplaatsing wordt uitgesproken door de kinderrechter. Het kind woont dan niet meer bij zijn ouders. In de meeste gevallen hebben de ouders nog wel het ouderlijk gezag. Ook als dat niet het geval is, hebben de ouders op grond van artikel 1:377c BW recht op alle informatie over hun

² Hierbij kan gedacht worden aan informatie over de cognitieve en/of sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling, zoals leerprestaties (rapporten, cijferlijsten) of medische kwesties.

kind die de school ook zou geven aan ouders met ouderlijk gezag (zie artikel 4 informatievoorziening als één ouder gezag heeft)³.

- Wij moeten ons ervan vergewissen hoe de gezagspositie van ouders is en of er sprake is van een gezinsvoogd of voogd. Dit kan door te vragen om de ondertoezichtstellingsuitspraak van de rechter of een uittreksel uit het gezagsregister.
- In principe mogen wij afgaan op de informatie die de ouder hierover aan ons heeft verschaft. Bij twijfel is het zaak om meer informatie te vragen.
- Pleegouders zijn belast met de opvoeding en verzorging van een pleegkind. Pleegouders worden als verzorger aangemerkt en hebben om deze reden op grond van artikel 11 WPO, artikel 2.97 WVO 2020 en artikel 20 WEC het recht om geïnformeerd te worden over de vorderingen van de leerling⁴ op school, voor zover de leerling nog niet de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Voor het verstrekken van deze informatie is geen toestemming van de ouders vereist.

9. In- of uitschrijving leerling

- De wet geeft aan dat de in- of uitschrijving van een kind door de ouders moet worden gedaan, omdat dit een belangrijke beslissing is in de opvoeding.
- Ouders die gezamenlijk het gezag dragen over het kind, moeten samen overeenstemming over de in- of uitschrijving bereiken.
- Het is echter niet noodzakelijk dat de ouders samen de in- of uitschrijving verrichten. In beginsel mag de school er te goeder trouw van uitgaan dat als een van de met het gezag belaste ouders een kind op een school in- of uitschrijft, deze in- of uitschrijving met goedvinden van de andere ouder plaatsvindt.

Beide ouders hebben ouderlijk gezag

- Als wij bij de in- of uitschrijving van een leerling door een gescheiden ouder weten of vermoeden dat de andere met het gezag belaste ouder niet op de hoogte is van de in- of uitschrijving of het daar niet mee eens is, dan mogen wij de in- of uitschrijving niet accepteren.
- De ouder moet dan eerst zorgen voor (vervangende) instemming van de andere ouder om de leerling in- of uit te kunnen schrijven.
- Als de ouders het samen niet eens worden over een inschrijving of uitschrijving, zullen zij zelf stappen moeten ondernemen om dit verschil van mening te beslechten. Tot het moment dat er door de ouders overeenstemming is bereikt over de in- of uitschrijving op onze school of een rechter dit geschil heeft beslecht, kunnen wij de in- of uitschrijving niet accepteren.
- Als een dergelijke patstelling ertoe leidt dat een kind onnodig thuis komt te zitten, moet de leerplichtambtenaar ingeschakeld worden.

Eén ouder heeft ouderlijk gezag

- Als slechts een van de ouders is belast met het ouderlijke gezag, kunnen wij volstaan met de handtekening van deze ouder.
- Wij kunnen de in- of uitschrijving van de leerling in dit geval ook accepteren als de ouder zonder gezag niet instemt met de in- of uitschrijving.
- Een ouder zonder ouderlijk gezag heeft geen beslissingsbevoegdheid met betrekking tot de in- of uitschrijving van zijn kind op school.

Voogd, gezinsvoogd, pleegouders

³ https://www.stichtingkog.info/media/schoolfolderKOG2015_20150603.pdf

⁴ Hierbij kan gedacht worden aan informatie over de cognitieve en/of sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling, zoals leerprestaties (rapporten, cijferlijsten) of medische kwesties.

- Als beide ouders niet het ouderlijk gezag hebben, kan de in- of uitschrijving geschieden door de voogd.
- Indien een gezin een gezinsvoogd heeft, dan hebben de ouders nog wel het ouderlijk gezag en daarmee het recht om te bepalen op welke school zij hun kind inschrijven.
- Voor pleegouders geldt hetzelfde als voor de gezinsvoogd met uitzondering van pleegouders die ook de voogd van het kind zijn.
- Wat hierboven staat vermeld, geldt ook voor de uitschrijving van een leerling op school.

10. Oudergesprekken en informatievoorziening over vorderingen op school

Bij informatievoorziening over vorderingen op school kan gedacht worden aan informatie over de cognitieve en/of sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling, zoals leerprestaties (rapporten, cijferlijsten) of medische kwesties.

Beide ouders hebben ouderlijk gezag

- Als beide ouders het gezag hebben, mogen wij er in beginsel op vertrouwen dat als een van hen contactpersoon is, deze ouder de ander informeert over de voortgang van het kind.
- Als er geen contactpersoon bij ons bekend is, moeten wij de beide ouders informeren.
- Als wij informatie in tweevoud aan het kind meegeven, voldoen wij in principe aan onze informatieplicht. Wanneer blijkt dat de informatie een van de ouders niet bereikt, moeten wij een andere manier zoeken om de informatie te verstrekken.
- Als wij weten dat er geen omgang is tussen een ouder en het kind, mogen wij geen genoegen nemen met de mededeling van de ouder dat die de andere ouder wel zal informeren. Wij moeten dit controleren.
- Als wij ermee bekend zijn of behoren te zijn dat de ouders elkaar niet informeren, dienen wij mondelinge en schriftelijke informatie in gelijke mate aan te bieden aan beide ouders.
- Wanneer in een echtscheidingsconvenant is vastgelegd dat de ene ouder de andere ouder moet informeren en dit vervolgens niet gebeurt, moeten wij de betreffende informatie ook aan de andere ouder verschaffen.
- Als een van de ouders geen gezamenlijk oudergesprek wil, moeten wij de mogelijkheid bieden voor afzonderlijke gesprekken met beide ouders.
- Wij hoeven een ouder geen informatie te geven over de inhoud van gesprekken die de andere ouder met de school heeft. Dat geldt ook voor de verlofverzoeken die de andere ouder doet.
- Wij mogen van een ouder verwachten dat deze, om op de hoogte te blijven van de ontwikkeling van het kind, gebruikmaakt van de gebruikelijk geboden informatiemogelijkheden, zoals informatieavonden, ouderavonden, periodieke gesprekken met mentor en vakleraren en de systemen en portalen voor ouders. Als een ouder daar geen gebruik van maakt, hoeven wij de ouder niet op eigen initiatief te informeren over de vorderingen en het welzijn van de leerling⁵.
- Op ons als school rust altijd de verplichting om de schijn van partijdigheid te voorkomen. Het is van belang dat wij ons niet laten betrekken in een eventueel conflict tussen de ouders.
- Wij kunnen ons niet beroepen op een echtscheidingsconvenant om te bepalen of partners van gescheiden ouders bij oudergesprekken mogen zijn, omdat het convenant zich niet richt tot de school.

Eén ouder heeft gezag

- Als slechts één ouder belast is met het ouderlijk gezag, kunnen wij volstaan met informatievoorziening aan die ene ouder. In artikel 1:377b BW staat namelijk dat de ouder met gezag, de ouder zonder gezag moet informeren over belangrijke zaken die het kind aangaan, waaronder de voortgang van het kind op school.

⁵ <https://www.onderwijsgeschieden.nl/thema/informatieverstrekking-aan-gescheiden-ouders>

- Wij mogen er in beginsel op vertrouwen dat de ouders elkaar informeren over de voortgang van de leerling.
- Als dit niet gebeurt, kan de ouder zonder gezag zelf om informatie over de voortgang van zijn of haar kind verzoeken. Wij dienen deze informatie vervolgens te verstrekken.
- Wij mogen niet verwijzen naar de gezaghebbende ouder als de ouder zonder ouderlijk gezag informatie opvraagt. Deze verplichting voor de school vloeit voort uit artikel 1:377c BW, dat bepaalt dat derden die beroepshalve beschikken over informatie over belangrijke feiten en omstandigheden die de persoon van het kind of diens verzorging en opvoeding betreffen, de ouder zonder gezag hierover moeten informeren als die ouder daarom vraagt. De ouder moet daar wel zelf om vragen; wij hoeven dit dus niet uit eigen beweging te doen.
- De informatie kan gaan over de cognitieve en/of sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind, zoals leerprestaties of medische kwesties. Hieronder valt bijvoorbeeld wel een schoolrapport, maar niet een uitnodiging voor een algemene ouderavond of het maken van een schoolfoto.
- De informatie mag niet verstrekt worden als die ook niet aan de met het gezag belaste ouder gegeven zou worden of als het belang van het kind zich verzet tegen het verschaffen van informatie. Wij moeten een eigen afweging over dat belang maken.
- Wij moeten de gezaghebbende ouder over een verzoek tot informatieverstrekking op de hoogte brengen.
- Als de ouder met gezag zich verzet tegen het verstrekken van informatie aan de andere ouder of dit niet in het belang van het kind acht, is dit onvoldoende. De ouder zal dit moeten onderbouwen, bij voorkeur met een gerechtelijke uitspraak waarin een beperking van de informatieplicht is opgenomen.
- De veiligheid van het kind speelt een rol bij de afweging of wij informatie verstrekken. Als een kind aangeeft bang te zijn voor de ouder, mogen wij terughoudend zijn in de informatieverstrekking. Dit ter beoordeling aan de directeur van de school (zie artikel 12).
- Er is geen wettelijke bepaling op grond waarvan wij gehouden zijn een kennismakings- of rapportgesprek te voeren met de niet-gezaghebbende ouder.

Gezinsvoogd

- Wij moeten met inachtneming van het leerling- en onderwijsvolgsysteem over de vorderingen van de leerlingen aan hun ouders rapporteren. Ouders wordt in artikel 11 WPO, artikel 2.97 WVO 2020 en artikel 20 WEC gedefinieerd als 'ouders, voogden of verzorgers'.
- Een gezinsvoogd valt niet onder deze definitie en heeft om deze reden dan ook geen wettelijk recht om door ons te worden geïnformeerd over de vorderingen van de leerling op school.
- De gezinsvoogd heeft alleen een eigenstandig wettelijk recht op informatie voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling.

Voogd

- Een voogd valt op grond van artikel 11 WPO, artikel 2.97 WVO 2020 en artikel 20 WEC onder de definitie van ouder en heeft daarmee het recht om geïnformeerd te worden over de vorderingen van de leerling op school, voor zover de leerling nog niet de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.
- Voor het verstrekken van deze informatie is geen toestemming van de ouders vereist.

Pleegouders

- Pleegouders zijn belast met de opvoeding en verzorging van een pleegkind. Pleegouders worden als verzorger aangemerkt en hebben om deze reden op grond van artikel 11 WPO, artikel 2.97 WVO 2020 en artikel 20 WEC het recht om geïnformeerd te worden over de vorderingen van de leerling op school, voor zover de leerling nog niet de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.
- Voor het verstrekken van deze informatie is geen toestemming van de ouders vereist.

11. Weigeren van informatie

- De directeur van de school waarin de leerling onderwijs volgt, kan indien het belang van de leerling zich daartegen verzet, weigeren informatie te verstrekken.
- De directeur moet concreet aantonen waarom en op welke wijze het belang van de leerling wordt geschaad door informatieverstrekking en moet hierover communiceren met degene die om informatie vraagt.
- Tegen de beslissing van de directeur kan binnen een termijn van zes weken een bezwaarschrift ingediend worden bij het College van Bestuur.
- Indien het bezwaar bij het College van Bestuur niet-ontvankelijk wordt verklaard, kan een verzoek om informatie te verstrekken worden ingediend bij de rechter.
- De rechter zal dan beoordelen of het verstrekken van informatie in strijd is met de belangen van het kind.

